

Bouřlivý protest na Václavském náměstí

SLOVANSKÁ VZÁJEMNOST

Zakladatel profesor Ing. Břetislav Chvála, doktor technických věd (DrSc.)

MĚSÍČNÍK SLOVANSKÉHO VÝBORU ČR

ROČNÍK XXV

ČÍSLO 268, ŘÍJEN 2022

CENA 10 Kč

Demisi vlády žádalo 100 000 rozhněvaných lidí!

Mohutná a bouřlivá protivládní demonstrace pod názvem Česká republika na 1. místě se konala 3. září odpoledne na pražském Václavském náměstí, které hromadně hřmělo. Na 100 tisíc občanů sem přišlo vyjádřit své rozhořčení nad počínáním kabinetu premiéra České republiky Petra Fialy. Volali po jeho demisi. Skandovali: „Už je to tady.“ „Máme toho dost.“ Když moderátor citoval jeho reakci na shromáždění protestujících, které pronesl na CCN Prima TV, že dění na Václaváku je „akcí proruských sil“, zaburácel náměstím smích a pískot, který ho deklasoval jako politika mimo realitu.

Právo na odpor dle Ústavy ČR

Jak sdělili organizátoři demonstrace, jejím smyslem je kromě dosažení odstoupení vlády, je zřízení dočasné vlády odborníků a vypsání předčasných voleb. Pokud vláda nepodá demisi do 25. září, tak na celorepublikové demonstraci vyhlásíme právo na odpor dle Ústavy ČR a vyhlásíme nátlakové akce. Jednáme s odbory, podnikateli, zemědělci, starosty, dopravci a dalšími organizacemi nad vyhlášením stávky. Pořadatelé protestu dále zdůraznili, že chtějí zmírnění nepřítomného dopadu energetické krize na občany a nápravu škod, osvobodit náš domácí průmysl od závislosti na zahraničních společnostech, vojenskou neutralitu a zajištění pří-

mých smluv s dodavateli plynu za nízké ceny především s Ruskem. Požadují, aby ČR změnila systém rozdělování a plateb za elektřinu tak, aby za ni nemusela platit prostředníkům na burze.

Pracující na prvním místě

V záplavě vlajek České republiky pod nebem, plným záře slunce babího léta, promlouvaly také transparenty revoltujících občanů s nápisy: „Petře, národ se ti vzepře!“ Křičely zde i nápisy na tabulích proti Evropské unii a NATO, proti odmítavému postoji české vlády vůči Rusku.

Ze vzrostlého lesa tabulí bylo možné číst: „Předčasné volby!“ „Pryč s tyrany a zrádci všemi.“ „Pracující na prvním místě!“ „Ne drahotě!“ „Zdaňte bohaté!“ „Internacionální socialismus!“ „Pekarová (TOP 09) – jednotka arogance!“ „Černochová – lidský odpad v politice!“ „Generální stávkou!“ „Vepři sami koryta neopustí!“ „Za bídu a chudobu není vinen Rus. Zodpovědný za vše je fialový hnus!“ „Je 5 minut po dvanácté!“ „Nejsme vaše loutky!“ „Hanba vládě – vládo budiček!“ Byli zde rovněž komunisté v rudých tričkách s nápisem KSČM a se stánkem, kde Viktor Pázler sbíral podpisy občanů na archy, aby mohl Josef Skála kandidovat ve volbách na Hrad do úřadu prezidenta ČR.

Na podiu pod sochou sv. Václava promlouvali k lidskému moři řečníci. Jejich slova podporovalo hřmění bubnu, do něhož tloukl pa-

Nespokojení občané

FOTO – ČTK

ličkami rozlícený mladík, jehož zrak byl upřen na prapor s červeným husitským kalichem. „Fialova vláda nás vede do bankrotu a dělá to v cizí prospěch,“ udeřil na citlivou strunu expert na dopravu a národohospodářství Jan Skalický. „Vláda vykřikuje, že jsme ve válce. My nejsme ve válce. My jsme jen obětí naprosto nesmyslných válečnických choutek. Chceme v čele státu představitele, kteří jsou hrdí na svou vlast. Váží si jejích občanů, jsou si vědomi svých povinností vůči nim. Nechceme lokaje lezoucí do zadku tomu, kdo dá víc!“, hřimal poslanec Evropského parlamentu Hynek Blaško (SPD). „Vyžeňte ty, kteří si udělali z politiky dobře placený džob.“

Vláda nás vleče do neuvěřitelného rizika!

Úderný a přesvědčivý byl proslav prezidentského kandidáta českých vlastenců Josefa Skály: „Přátelé, tohle je síla, kterou už nepřeválcují. Nedovolme jim to. Má-li premiér této země troufalost označit Václavské náměstí praskající ve šech za spolek jakýchsi trollů, švábů či čeho, já ještě dříve, než Jindřich Rajchl podnikne právní kroky, které slíbil, navrhuji něco jiného.

Jediné správné řešení, že se pan premiér a všichni, kdo sdílejí jeho názor, dostaví sem, tady si kleknou a odprosí vás všechny. Omluví se za tu sprostárnu, k níž jim nikdo nedal právo. Dal kdokoliv z vás této vládě mandát vykřikovat, že jsme ve válce s jadernou mocností a zatahovat nás do ní?! Už proto ta vláda musí padnout co nejdříve, protože nás vleče do neuvěřitelného rizika. Ona nakupuje za desítky miliard zbraně, které vůbec nejsou potřeba k obraně České republiky.

A všimněte si, nedělá dokonce nic pro to, aby ochránila vlastní občany.

Tato vláda s náma nakládá hůř než náčelník afrického kmene kdesi u rovníku, když na něj ale mířily kolonizátorské dělové čluny. Musíme se ptát, jestli někdo drží těm panákům, co vládou, pistoli odjištěnou u spánku. Zcela vědomě kopou za cizí kapitál a cizí moc proti své vlastní zemi a s tím musíme skoncovat!“

J. Skála v projevu také zdůraznil, že je třeba sestavit českou reprezentační delegaci, v níž budou špičkoví odborníci, kteří pojedou jednat do Moskvy za náš zájem! Vyzval, abychom přestali vést včerejší války a zakázali si pokračovat v nevraživosti vůči sobě.

Dle Skály, ve svinstvu, které tady panuje, se ocitá Karel Marx nevinně. Je přesvědčen, že je u nás vedle vlastenecké a demokratické pravice třeba vlastenecké civilizované levice.

(Pokračování na s. 7)

Český svaz bojovníků za svobodu, Sdružení vojenských a válečných veteránů ČSBS a Vojenské sdružení rehabilitovaných Armády ČR uspořádaly 23. srpna dva pietní akty v Praze 6 k uctění hrdinů Slovenského národního povstání v roce 1944. U pomníku čs. zahraničních vojáků 2. světové války na Vítězném náměstí a u pomníku Čs. letců na náměstí Svobody položili květiny také zástupci KSČM, ANO, SPD, Trikolory a Slovanského svazu protifašistických bojovníků. Na náměstí Svobody promluvila Kateřina Konečná, na Vítězném náměstí Milan Krajča (mh)

FOTO – Miroslav Maršálek

Z otevřeného dopisu členky ČSBS

Do redakce Národního Osvo-
bození přicházejí dopisy, v nichž
čtenáři odsuzují rozhodnutí po-
slanců odebrat Českému svazu
bojovníků za svobodu státní do-
taci na jeho činnost. Na iniciáto-
ra této destruktivní aktivity, po-
slance Jakuba Jandu (ODS), se
obrátila otevřeným dopisem
sestra Marta Kolesová. Ve svém
dopise mimo jiné uvádí:

„Vážený pane poslanče Jakube Jando, Vy jste hrubě ve svém březnovém vystoupení v Poslanecké sněmovně urazil členy ČSBS od Ostravy až po Brno a od Krkonoš až po Prahu a Šumavu. Hlavně jste urazil zakládající členy Svazu protifašistických bojovníků. Tento svaz, jehož jsme pokračovatelé, navázal na organizace vzniklé hned

po válce v roce 1946. Zakládali je lidé, kteří se vrátili z různých koncentračních táborů, podupání, pospinění německým fašismem, a také vojáci z různých front domácího i zahraničního odboje, čeští občané vyhnání z pohraničí – to byl základ vzniku protifašistických bojovníků. Těchto lidí si my, členové ČSBS, vážíme. Pietně tyto generace uctíváme a hlásíme se k naší malé zemi, jazyku a národní hrdosti. Hlásíme se k vlastenectví, a to se nyní nenosí a nepěstuje. V květnových dnech půjdeme položit květiny k pomníkům a pomníčkům obětem válek a dalším hrdinům z našich řad. Uděláme to rádi – i bez Vaší finanční podpory.“

MARTA KOLESOVÁ,
99 LET

Poslední poprava v Terezíně

Český svaz bojovníků za svobodu (ČSBS) uctil památku vlastenců

Český svaz bojovníků za svobodu si 77. výročí konce 2. světové války, vítězství nad fašismem a osvobození Československa z německé nacistické okupace připomněl na pietním shromáždění v terezínské Malé pevnosti. Ta za války sloužila jako věznice SS a 2. května 1945, v den, kdy padl Berlín a nad Reichstagem zavlála sovětská vlajka, se stala místem poslední hromadné popravy vězněných českých odbojářů. Na příkaz říšského ministra pro Čechy a Moravu K. H. Franka zde bylo zastřeleno 51 vlastenců, především z řad mládežnické odbojové organizace Předvoj.

Český svaz bojovníků za svobodu udržuje živou paměť na tyto události, na vlastenecký boj proti nacismu, na hrdinství a oběti, které přispěly k osvobození naší vlasti – Československé republiky. Projev přednesl předseda ÚV ČSBS Ing. Jaroslav Vodička. V jeho závěru přečetl i jména všech tehdy popravených.

V projevu předseda ÚV ČSBS připomněl vznik a historii odbojové skupiny mladých Čechů, jejíž jádro se zprvu scházelo v evangelickém sboru v Praze na Smíchově. Karel Hiršl, Václav Dobiáš a Jiří Staněk vytvořili organizaci, která se rozrůstala a systematicky

Exhumace mrtvol vězňů v Malé pevnosti Terezín.

FOTO – archiv

navazovala spolupráci s dalšími malými odbojovými skupinami na celém území protektorátu. Díky přísným konspiračním zásadám se jí gestapo dlouho nedařilo odhalit a rozbít. Od roku 1944 členové skupiny začali pravidelně vydávat časopis Předvoj, který dal jejich organizaci jméno. Předvoj postup-

ně sjednotil roztržité odbojové protifašistické skupiny z celého tehdejšího protektorátu a stal se ve své době největší levicovou odbojovou organizací na našem území. Údaje o počtu členů a spolupracovníků organizace jsou neúplné a odhadují se až na deset tisíc.

Gestapo však nezahálelo. Po velké policejní akci a zatýkání v říjnu 1944 se v proslulém Petschkově paláci ocitá prakticky celé vedení Předvoje. Jiří Staněk, Karel Šmirous, Karel Hiršl, Radovan Richta. To ještě Němci nevědí, koho mají v rukou.

V polovině ledna 1945 jsou všichni převezeni do Malé pevnosti v Terezíně. Gestapo pokračuje ve výsleších a stále hledá hlavní organizátory. Až začátkem

března 1945 se ujistí, že je dopadlo: odhalí i totožnost Karla Hiršla, záhadného „Hořejše“, o kterém vždy všichni mluvili jako o „vedoucím“. Situace vedení Předvoje je beznadějná, vyslyšení proto statečně berou na sebe i vinu ostatních, aby je zachránili.

Hitler je mrtev, spojenecká vojska obsazují téměř celé Německo. Nacisté v protektorátu však ještě neřekli poslední slovo. 30. dubna 1945 Karel Hermann Frank v projevu k českému národu varuje, aby Češi nepočítali s německou slabostí, neboť „takové iluze by utonuly v krvi“. Lidé mají dál spořádaně chodit do práce a nenaslouchat „klamným zprávám“.

2. května přiváží gestapo z Prahy do Terezína, kde se mezitím šíří

tyfová epidemie, seznam 70 vězňů, kteří mají být popraveni v tzv. „zvláštním řízení“, tedy bez soudu. Byl vypracován z rozhodnutí K. H. Franka a špiček pražského gestapa, kteří tím porušili příkaz z Berlína, aby se další popravy nekonaly. Je to seznam „zvlášť nebezpečných vězňů“, u jejichž jmen byla již dříve připsána poznámka XYZ. Popravených je nakonec „jen“ 51. Mezi nimi i Karel Hiršl, Jiří Staněk, Evžen Šesták, Jan Mojžíš a Edmund Trachta z vedení odbojové organizace Předvoj.

V Košicích přitom už tou dobou zasedá československá vláda, Moravu osvobozují jednotky Rudé armády, západní Čechy Američané. A v terezínské Malé pevnosti jdou na smrt mladí Češi – vzdělání, odvážní, ti, kteří by mohli být nebezpeční budoucím německým zájmům v českých zemích, mohli by se stát příkladem pro ostatní.

Neexistuje taková doba ani takové poměry, které by nám zabránily vzpomenout na české vlastence, bez cenzury a různých převlastků.

Jejich cílem bylo osvobození naší vlasti z německé okupace, a k tomu směřovala veškerá jejich činnost. V tom je jejich hlavní přínos. Proto si zaslouží věčnou úctu a paměť.

**Národní osvobození,
11. 5. 2022**

Hokejoví inkvizitoři

Výkonný výbor českého hokeje se pasoval do role inkvizitora. Varoval naše lední hokejisty, že kdokoli z nich podepíše smlouvu v ruské Kontinentální hokejové lize (KHL), zabouchne si dveře do reprezentace v národním týmu České republiky. Otrocky se tím přiřadil k rozhodnutí hokejových hlavounů Švédska a Finska. Vše se tak děje kvůli jejich nesouhlasu

s vojenským zásahem ruské armády na Ukrajině. Rusofobie jako rakovina zachvátila tedy i velmože českého hokeje. Kupodivu, nikdy však nebyli inkvizitory našich špičkových hokejistů, hrajících v klubech kanadsko-americké NHL na protest proti tomu, že armády USA a NATO masakrovaly civilní obyvatelstvo ve válkou zmítaném Afghánistánu! (jel)

Nehorázné rozhodnutí

Kontroverzní reakce vzbudilo rozhodnutí, že oficiální oslavy 78. výročí vypuknutí Slovenského národního povstání (SNP) se letos v srpnu konaly jen pro pozvané hosty. Veřejnost měla k Památníku SNP v Banské Bystrici přístup až odpoledne. Sdělit to server Novinky.cz. Organizátoři oslav to chabě vysvětlovali důvody kapacitními a zvýšenými bezpečnostními opatřeními v důsledku vojenského konfliktu na Ukrajině.

„Je to nehorázné, nedemokratické rozhodnutí. SNP mělo občanský rozměr a nepustit veřejnost na oficiální oslavy je hrubé znevážení charakteru a podstaty SNP,“ kritizoval předseda Směru – sociální demokracie Robert Fico. Dle Směru se vládní politici bojí lidí a jejich oprávněné kritiky na katastrofální výkon vládní politiky a prezidentské funkce. Naopak Směr se zachoval důstojně. Uspořádal vlastní oslavy SNP ve Zvole-

nu, kam pozval velvyslance Ruska na Slovensku i zástupce běloruské ambasády. Je patrné, že vládní moc Slovenska k oslavě 78. výročí SNP přistoupila hanebně. „Prezidentka Zuzana Čaputová si uvědomuje jakého neomluvitelného přešlapu a neucty k SNP se dopustila vyznamenáním „podporovatelů fašistického Slovenského štátu,“ sdělil drsnou pravdu Fico. Čaputová letos udělila Řád Ludovíta Štúra 1. třídy in memoriam třem členům skupiny Bílá legie. Historici upozornili na přešlap prezidentské kanceláře a vyznamenané označili za „luďáky“. Albert Púčík, Anton Tunega a Eduard Tesár po 2. světové válce založili Bílou legii jako neformální hnutí odporu proti komunistickému teroru. Ti však představují osoby, spojené s režimem fašistického Slovenského štátu. Prezidentka později uznala za chybu, že vyznamenala tyto muže z Bílé legie.

(jel)

Rozděl a panuj! Co na to Svatopluk?

Svět se stále více potýká s tíží všeobecné krize. A není to jen vražedná pandemie koronaviru, která ohrožuje celé národy. Souží nás i důsledky vývoje ekonomického, ekologického a etického. Celý dosavadní vývoj naší civilizace směřoval k touženému většímu bezpečí, blahobytu a zušlechťení. Dospěl však k opačným výsledkům.

Množí se projevy disharmonické nesouměřitelnosti mezi přírodou a civilizací, vzrůstá disharmonická nesouměřitelnost mezi lidmi a jejich skupinami navzájem. Množí se projevy kulturního úpadku. Holduje se alternativním formám postmoderny, postsovícnosti, postmoralky, všeobecné negativitě.

Kam se poděl konsensus, shoda, souhlas veřejného mínění? Nehodí se. Nehodí se staré heslo „v jednotě je síla“. Držitelé moci rozkládají a štěpí společnost při každé příležitosti. Oni ctí heslo „Rozděl a panuj“. Skrytí světoví multimiliardáři dnes vládnou nad státy globální integrace. Programovým rozpořádáním a rozdělováním občanstva mají o zájmy svého mamonu a své moci postaráno. Pozornost a síla

možných kritiků je zaslepeně orientována k malicherným nebo záměrně vymyšleným cílům. Studená válka skončila počátkem 90. let minulého století mimo jiné slavnostním sjednocením rozděleného Německa a zároveň rozbitím všech perspektivních slovanských států. Rozdělené bylo hrdé Československo a oslabené Česko a malé Slovensko. Početní Rusové se separativně rozštěpili podle starého dělení na Velkorusy, Bělorusy a Malorusy (Ukrajince). A v jejich zemích nepřestává zahraniční podpora rozbíječských „Majdanů“ a vzájemných vojenských konfliktů. Všechno to ovšem pod závaly lživých globálních hesel o demokracii a lidských právech a o právech (některých) národů na (údajně) vlastní samosprávné projekty.

Stejně propagandisticky zaštitěné bylo nelitostné válečné zničení prosperující Jugoslávie, rozbití společného státu Srbů, Chorvatů, Slovinců a Makedonců. Dnes je na území bývalé obdivované Jugoslávie jen hrstka závislých balkánských zemiček. Neradostný je výsledek nelidského bombardování, mezinárodního pronásledování ne-

poddajných vůdců a ovšem – neprodyšná propaganda ze strany uzurpátorských velmocí. Válčí se pod prapory manipulativních, podvržených hesel, jimiž lze, bohužel, některé důvěřivce oklamat.

I dnes, po uplynulých staletích, se můžeme ptát: „Kde zůstalo varování knížete Svatopluka z Velké Moravy? Proč Češi a Slováci dovolili rozbít jejich společný stát? Proč nepodporují své slovanské bratry, aby drželi při sobě, proč pomáhají vojenskoprůmyslovým silám svět násilím je od sebe odtrhnout?“ Vráť se někdy (brzy) „Svatoplukovy pruty“ k sobě? „Jak Češi a Slováci dnes prohloubí svou vzájemnost? A co Srbové a Chorvati? A co Velkorusové a Malorusové (Ukrajinci)? Proč stále někteří bratři podporují mezi sebou něco či ono „oddělit“, aby se o to mohli přetahovat a přít? A proč mocichtiví imperialisté chtějí jednoho či druhého bratra podporovat, porazit a všem pak „vládnout“? Proč stále platí ono staré mocenské pravidlo: „Divide et impera? A proč tomu Svatoplukovi syni mají čelit?

STANISLAVA KUČEROVÁ

Osvobození Severočeského kraje a Ústí nad Labem

Magistr Václav Houfek, Muzeum města Ústí nad Labem
(Z jeho vystoupení na pražské dubnové konferenci k 77. výročí osvobození Československa)

Žilo tu v kraji 80 procent obyvatel německé národnosti. Po Mnichovské dohodě tady vládli nacisté. Neodehrála se zde žádná velká pozemní vojenská operace. Ale některé věci, významné pro válečné dějiny, se zde odehrály. Bylo to území nacistické říše se zkoncentrovaným válečným průmyslem, především s poslední velkou rafinérií v Záluží u Mostu, která dodávala pohonné hmoty pro wehrmacht až do května 1945. Nacházela se zde řada pobočných koncentračních táborů, které museli Němci vyklízet. Vězně hnali pryč pochody smrti. Oběti těchto pochodů zemřeli v Horní Vsi u Chomutova. Osvobození se dočkali vězni z koncentračního tábora Flossenbürg. Mezi 20. dubnem a 6. květnem nacistická správa v Litoměřicích zaznamenala průjezd 12 tisíc vězňů, z nichž 4000 v Litoměřicích zemřelo. Zpopelnili je v krematoriu Terezín. Jeden z největších pochodů smrti skončil na Ústecku u Krupky v Bohosudově, kde je pohřbeno v hromadném hrobě 1880 obětí. To se odehrálo v únoru, březnu a na začátku dubna 1945. V Krušných horách nacisté ničili tunely a mosty, spojující Čechy a Sasko.

Ústí nad Labem bylo velice důležitým centrem průmyslu. Stalo se terčem útoku 8. letecké americké armády 17. a 19. dubna 1945. Letouny vybombardovaly celý historický střed města na Labi. Zahynulo na 600 osob, další zemřely následně na vážná zranění. Památku na bombardování tu připomíná kostel se šikmou věží, kterou vyčlily ze základů ořesy detonací a tlakové vlny. Pumy zničily továrnu Mannesmann v Chomutově. Bombardováno železniční nádraží v Mostě. Nejbombardovanějším místem v českých zemích byla zmíněná rafinérie v Záluží u Mostu, kde Němci vyráběli z uhlí pohonné hmoty. Zakusila třináct velkých plošných leteckých útoků a desítky menších leteckých útoků, které směřovaly do dalších míst severozápadních Čech. Tohle letecké bombardování tu bylo přitomno zdaleka nejvíce ve srovnání s celým územím Československa.

Osvoboditelé též vojáci polské armády

Vlastní válečná operace, která se skutečně dotkla Ústeckého kraje, byla Pražská operace, kterou uskutečnil 4. ukrajinský front. Na území kraje se příliš nebojovalo, jen se bojovalo na přístupech ze Saska a přes Krušné hory na české území. Na hřebeni hor u Chomutova vzdorovala německá obranná linie u Kovářské, kde proběhla velká tanková srážka, po níž pak k nám přešla 2. polská armáda. 8. května projely našim regionem první sovětské průzkumné oddíly. Jen malé útvary s několika tanky a automobily, které se nezastavovaly, jen zjišťovaly situaci. A za nimi teprve následovaly hlavní sledy ukrajinského frontu. V Ústí nad Labem osvobozenec

vojska nebyla vítána a z oken visely bílé prapory kapitulace. Německé obyvatelstvo do poslední chvíle války masivovala nacistická propaganda. V ústeckých novinách ze 6. května 1945 se ještě lhalo, že Německo je na prahu vítězství! A ještě 6. května se v Ústí nad Labem veřejně popravovali zběhové z wehrmachtu.

Pro náš region je výraznou odlišností při jeho osvobození účast 2. polské armády. Po sovětské a rumunské armádě byla třetí největší armádou, která na našem území působila. Ta také měla třetí největší ztráty ze zahraničních armád při bojích na našem území. Její zásluhy na osvobození českého území jsou neprávem opomíjeny. Poláci se na Šluknovsku ocitli v tvrdé bojové situaci. Postoupili až k Mělníku. Bylo to nejzasáhší české město, které Poláci dosáhli 11. května 1945. Až do 12. května likvidovali poslední ohniska odporu, s nimiž se střetli. Během 13. a 14., 15. května se 2. polská armáda otočila a odjela směrem na sever do Polska.

V Terezíně zabíjel též skvrnitý tyfus

Asi nejvýznamnější a nejdramatičtější událostí v českých zemích v květnu 1945 se zjevily dramatické události kolem Terezína. Byla tu Malá pevnost, věznice gestapa, a židovské ghetto. Sem směřovaly také transporty z koncentračních táborů. Na začátku května 1945 se tu ocitlo na 600 tisíc lidí. V Malé pevnosti živořilo 5000 lidí. Mezi nimi se začal šířit smrtelný skvrnitý tyfus. Nacistické vedení Terezína začátkem května oficiálně předalo celý barák Mezinárodnímu červenému kříži. Situace se tu velice vyhroutil. Tyfus a další nakažlivé nemoci se začaly dramaticky šířit mezi vězni. Pražské nemocnice zmobilizovaly zdravotnický aparát, poslaly sem několik desítek lékařů a zdravotních sester. Ti ale nebyli schopni udržet lidi v nějakém rozumném stavu. Českou misi vedl MUDr. Raška. Ale zdravotníci neměli v moci jak zastavit těch 40 tisíc lidí, kteří chtěli jít domů, když válka skončila. Jenomže ti skoro všichni byli nakaženi nemocemi. A pokud by se z Terezína rozběhli ven, tak by nejspíš v létě roku 1945 českou zemí zmítala velká a tragická epidemická událost. Naštěstí přijela Sovětská armáda, která uvolnila čtyři polní nemocnice. Obsadila všechny vstupy a výstupy do areálu Terezína, všechno kontrolovala. A po několika měsících se jí podařilo kritickou situaci pacifikovat. Bylo sem nasazeno více než půl stovky sovětských lékařů, na 400 zdravotních sester a pracovníků zdravotnického personálu, z nichž se jich 60 nakazilo a nedokázalo včas vyléčit. Zemřeli. Je to jedna z zapomenutých kapitol 2. světové války, přerušená radostí z vítězství a míru, který k nám přišel 9. května 1945. Je to tragická tečka za válkou. Jenom díky tomu nasazení českých a sovětských zdravotníků. Jinak se mohla stát mnohem větší pohroma, než nakonec byla. Řada infikovaných objektů musela být vypálena.

Krvavá odplata a sebevraždy hitlerovských pohlavárů

Na konci války v pohraničí propukla masová vlna sebevražd především mezi nacistickými pohlaváry po vzoru vůdce Adolfa Hitlera a Josefa Goebbelse, kteří zabili sebe a své rodiny. Až stovky německých soukmenovců na Ústecku si vzalo život, mnozí i se svými rodinami. Jednou z kapitol jsou antifašisté v našem regionu. Tito odpůrci nacismu se stali terčem pronásledování už bezprostředně po Mnichovu. Tisíce jich nacisté uvrhli do koncentračních táborů z českého pohraničí už v říjnu a listopadu 1938. Mnozí končili také na popravištích. Když se hroutil nacismus, tak sami němečtí antifašisté pomáhali českým lidem převzít moc v pohraničí. Bez nich, kteří se dali na stranu československých úřadů, by se

ateliérech, ale nastoupila do americké armády jako kapitánka Marie Sieber. Patřila do Pattonovy armádní skupiny, se kterou postupovala do Čech za osvobození jejich západní a jižní části. V Ústí nad Labem měla příbuzenské vztahy. Naposledy byla v Ústí 30. května 1945. Tady je na snímku v Teplicích na náměstí. Pro nacistickou propagandu byla typickou národní zrádkyní. V její pozůstalosti jsme našli sérii fotografií, jak jela s doprovodem americkým konvojem v otevřeném voze 15. a 16. května z Plzně do Ústí nad Labem přes Most a Teplice. V Teplicích na náměstí rozdávala autogramy. Houfek též seznámil účastníky konference s Lilli Hornig, rodačkou z Ústí nad Labem. Jedinou ženou z Československa, která se zúčastnila projektu Manhattan – výroby jaderné bomby v USA, kam odešla s rodiči do exilu na

německé národnosti v našich vojskách na západní frontě. Jejich osudy jsou velmi zajímavé. Hodně lidí z českých zemí se zúčastnilo partyzánského boje na Balkáně, ve Francii, Itálii, na které se často zapomíná. V Československu zůstalo po válce něco málo přes čtvrt milionu Němců.

OSVOBOZOVÁNÍ JIHOČESKÉHO KRAJE

PhDr. Jiří Petráš, Jihočeské muzeum České Budějovice

Z území západních Čech demarkační čára pokračovala z Nepomuku a od nás směrem na Blatnou přes Pacovice, západně od Písku, pak šla po stopách Švejkových do Putimi, k Heřmaně, směrem na Vodňany, Bavorov, Strunkovice nad Blanicí, na prachatický okres a na České Budějovice, kde se táhla demarkační čára mezi vesnicemi Kamenný Újezd a Kosov a dále potom šla na Velešín, Kaplice, Horní Dvořiště.

Krajem se vláčely na konci války transporty smrti. V lednu 1945 jeden transport projel nádražím v Českých Budějovicích. Poslední transport smrti začátkem května skončil ve Velešíně, kde čeští lidé pomohli zuboženým vězňům a loni tam obec Velešín na jejich památku odhalila pamětní desku. Jeden z takových pochodů vedl i přes oblast Šumavy – šel z Ravensbrücku a skončil ve Volarech. Američany o tom byl natočen dokumentární film, který byl promítnut na konferenci. 23. a 24. března 1945 se udály dva nálety na budějovický železniční uzel, jeden z nejvýznamnějších dopravních uzlů na konci války ve směru sever – jih. Žel, schytala to velká část města, ale byla zasažena například i budova gestapa. Zahynulo několik stovek lidí.

Deníček třináctileté dívky

Petráš ukázal na videu deníček, který si tehdy vedla 13letá dívka z Budějovic. Je tu např. záznam z pátku 23. března, psaný dětskou rukou: „Čtyři hodiny odpoledne nálet na topírny. Sledují jej letáky. Zítra na shledanou. Již je to tady. Tři čtvrti na dvanáct. Nálet trval půl hodiny. Bylo to příšerné.“

Dále jsou zápisky z konce války a prvních dnů míru, kdy lící náladu lidí. Němce psala dívka s malým „n“. Líčí, že se jí líbí, jak Rusové zpívají, na Američanech se jí zase líbí černoši, a jak se lidé jezdí dívat na Američany černé pleti do Českého Krumlova. Porovnává výzbroj. Naše muzeum má ještě několik takových deníků.

Je tam také zmínka, že by Američané a Rusové potom po válce opět mohli válčit mezi sebou. Tím vlastně ten deníček končí.

Budějovice byly osvobozeny 9. května kolem 5. hodiny odpolední. Hodně je fotografií o kontaktech vojáků osvoboditelů s občany, na náměstí velká slavnost s přivítáním vojáků Rudé armády a americké armády, kteří byli kousek od Budějovic. O tom vypovídá v Kamenném Újezdě deska.

JAN JELÍNEK

Stranu 3 připravil a redigoval Jan Jelínek

Jedna ze zničených budov v centru Ústí nad Labem

Zdroj: Wikipedia

Bombardováním vychýlená věž ústeckého gotického kostela

Zdroj: Wikipedia

nepodařilo udržet u nás aspoň částečný pořádek v květnu a červnu 1945. Panovala též krvavá odplata, postihující kolaboranty, konfidenty gestapa, příslušníky SS. V Ústí nad Labem 9. května odpoledne příslušníci SS zavraždili ženu s dětmi za to, že vyvěsily bílou vlajku z okna svého rodinného domu. Začal úprk říšských Němců zpátky do německé říše. Dochází k rabování. I nákladních lodí na Labi v ústeckém přístavu. Werwolfu se přičítá exploze skladu vojenského materiálu v Ústí nad Labem – Krásném Březně 31. července 1945.

Marlene Dietrich a Lilli Hornig spjaté s Ústeckem

Tady vidíte na snímku Marlene Magdalene Dietrich v Přesticích. Ona nebyla tou hvězdou filmového plátna, která by své vlastnictví ilustrovala pouze ve filmových

konci 30. let minulého století. Tu to bombu svrhli Američané v srpnu 1945 na japonské město Nagasaki. Jako jediná žena z Československa se ještě předtím zúčastnila zkušebního výbuchu první atomové bomby v poušti Nového Mexika. Lilly Hornig byla významná jaderná teoretička, fyzik, zabývala se i chemií, působila jako profesorka na řadě amerických univerzit, její muž zastával roli poradce prezidenta Kennedyho. Dožila se takřka 100 let. Zemřela před 5 lety v roce 2017. Odkázala našemu muzeu na památku všechny věci, které používala při práci na projektu Manhattan.

Takže v našich sbírkách máme kompletní výstroj, kterou fasovali účastníci tohoto projektu. Je to vojenská bunda americké armády, kterou Hornig nosila v poušti Los Alamos v Novém Mexiku. Málo je známá kapitola účasti vojáků

První Mezinárodní protifašistický kongres v Moskvě

V Moskvě se 20. 8. 2022 konal první Mezinárodní protifašistický kongres, a to přesto, že historie mezinárodního protifašistického hnutí se píše již několik desetiletí. Cílem akce je reagovat na současné snahy o falšování dějin a heroizaci fašismu ve světě. Je nepřijatelné zapomínat na lekce a poučení z období 2. světové války. To je hlavní myšlenka těch, kteří se zúčastnili tohoto kongresu.

Účast přijali delegace z více jak 30 států. Vojevní atašé, historici, členové veřejných organizací, náboženských sdružení a také veteráni z takových zemí jako Čína, Srbsko, Súdán, Indie, Bangladéš, Egypt, Nigérie, Izrael, Burundi, Indonésie, Irák, Jemen, Kuba, Kambodža, Malajsie, Mosambik, Filipíny, Nikaragua a samozřejmě všech bývalých republik SSSR.

Kongres zahájil ministr obrany RF Sergej Šojgu, který prohlásil, že boj proti jakémukoli projevu fašismu musí být nekompromisní a komplexní. Uvedl, že ve 30. letech minulého století se tato ideologie stala neuvěřitelně populární v řadě západních zemí. „Je zcela zřejmé, že finanční a ekonomická spolupráce anglo-amerických a nacisticko-fašistických podnikatelských kruhů byla jedním z hlavních faktorů, které vedly k zahájení 2. světové války, která stála lidstvo nevídané lidské oběti,“ řekl Šojgu.

K dnešním událostem na Ukrajině ruský ministr obrany prohlásil: „Oficiální Kyjev se otevřeně prohlásil za dědice a nástupce krva-

Pohled do sálu na účastníky kongresu.

FOTO: Reuters

vých ukrajinských nacionalistů. Nejvyšší rada (parlament Ukrajiny) přiznala příslušníky OUN – UPA za bojovníky za národní nezávislost. Po rozpadu Sovětského svazu udělali ve Washingtonu všechno pro to, aby z Ukrajiny vytvořili protipól Ruska. Bylo podporováno prosazení legislativy, která zakazovala ruský jazyk, ruská média, obecně ruskou kulturu – jednoduše vše, co souvisí s naší zemí. Mnozí na Ukrajině takovou politiku nepřijali. Včetně obyvatel Donbasu. Pak proti nim byla zahájena brutální represivní operace.“

Po začátku speciální operace ozbrojené síly RF čelí nelidské taktice ukrajinských formací. Vojá-

ci ozbrojených sil Ukrajiny a národních bataliónů se ukrývají v městských oblastech, kryjí se civilním obyvatelstvem jako živým štítem, využívají obytné domy a zařízení sociální a energetické infrastruktury jako opevnění a palebné body. Když jsou poraženi v boji a donuceni k ústupu, cíleně ničí vše kolem sebe, jen aby nic nezůstalo místním obyvatelům. „Stejnou taktiku používali během 2. světové války němečtí nacisté. Z jedné strany je to možné vysvě-

lit složením ukrajinské armády. Po protikomunistickém převratu byly v zemi zformovány nové vojenské struktury, tzv. národní batalióny, vyznávající myšlenku neofašismu, rasové netolerance k ostatním, které nepovažují za Ukrajince. Radikální nacionalismus, který šířil prapor Azov, se stal ideologií celé banderovské Ukrajiny. Příslušníci Azova, kteří se vzdali, ukrajinské úřady odsoudily k smrti. Na věznicích v Jelenovce, kde byli zajatci drženi, byl v noci proveden raketový

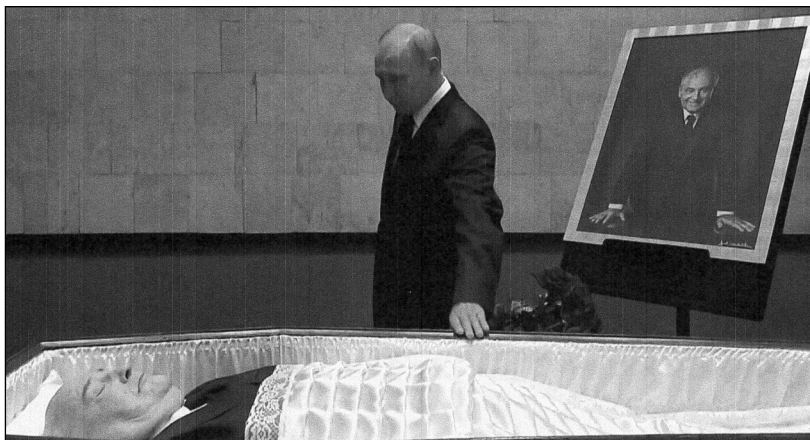
útok americkým reaktivním systémem palby. Cynický masakr vlastních bojovníků byl nadiktován strachem ukrajinského vedení ze svědectví a výpovědí příslušníků Azova. Právě oni odhalují zločiny proti civilistům, které byly spáchané se souhlasem Kyjeva,“ dodal Šojgu.

Nejen na Ukrajině se znovu objevila tato zvěřská ideologie. Dále ministr obrany RF řekl: „V Estonku a Lotyšsku se staly tradicí pochody legionářů SS, válečným zločincům jsou instalovány památníky a obelisky. V ulicích litvských měst otevřeně zaznívají nacistické slogany a hesla. Dnes jsme svědky dalšího jasného projevu nacistické politiky, kdy se z nejvyšších evropských tribun aktivně propaguje rusofobní myšlenka zakázat všem ruským občanům vstup do země Evropské unie.“

Na konci činnosti kongresu přijali všichni účastníci společnou rezoluci vyzývající ke sjednocení úsilí všech rozumných lidí na Zemi ve jménu mírového, spravedlivého a bezpečného rozvoje všech a každého jednotlivce. Vyzvali v ní všechny mírumilovné síly světového společenství, aby bezpodmínečně odsoudily jakékoli projevy fašismu, nacismu a šovinismu. Lze předpokládat, že se jedná o přípravnou práci na budoucí Tribunál.

MIROSLAV HAVLÍK

Pohřeb Michaila Gorbačova

Vladimir Putin u rakve s Michailem Gorbačovem

FOTO: ČTK/AP

Ve věku 91 let zemřel 30. srpna v moskevské nemocnici po těžké dlouhé chorobě Michail Gorbačov, bývalý generální tajemník Komunistické strany Sovětského svazu, první a zároveň poslední prezident SSSR. Na vlastní přání byl Gorbačov pohřben vedle své ženy Raisy na Novoděvičím hřbitově v Moskvě. Státní pohřeb neměl.

Poslední rozloučení s ním se konalo 3. září v Sloupové síni Domu odborů. Tady dříve proběhly smuteční obřady se zesnulými státníky V. I. Leninem a Josifem Stalinem. Pohřbu se zúčastnil také maďarský premiér Viktor Orbán. Prezident RF Vladimir Putin na ceremoniálu nebyl. Ale 1. září ještě před pohřbem v nemocnici, kde se Gorbačov léčil s chorobou ledvin, položil k jeho rakvi květiny.

Po zvolení do čela sovětských komunistů v roce 1985 započal

M. Gorbačov změny, které měly reformovat systém. Tak zvaná perestrojka (přestavba) a glasnost však zkrachovaly. SSSR se rozpadl. Gorbačov byl oslavovaným oblíbencem Západu. Ale doma si oblibu lidí nezískal. Pro mnohé totiž reformy, k nimž dal impuls, představovaly ztrátu životních jistot.

Mnohým Rusům se znelibil pro zánik Sovětského svazu a je také označován za viníka ztráty vlivu Ruska ve světě. SSSR byl formálně rozpuštěn 26. prosince 1991. Gorbačov se i zasloužil o rozpad bloku socialistických zemí v Evropě. V předvečer 17. listopadu 1999 ho prezident ČR Václav Havel na Pražském hradě vyznamenal Řádem bílého lva dle Lidových novin za zásluhy o zhroucení komunismu ve střední a východní Evropě.

(TASS, Interfax, CNN Prima News, jel)

Zlomyslná radost, schvalování terorismu?

Atentát byl spáchán 20. srpna poblíž Moskvy na Možajské silnici u obce Bolšije Vjazjomy na devětatvacetiletou Darju Duginovou, dceru ruského filozofa a ideologa Alexandra Dugina (60 let). Zemřela po explozi nálože v autě, kterým cestovala. Vůz výbuch rozmetl a ten shořel. Oba se vraceli domů z festivalu Tradice. Otec Darji jel v jiném autě, což mu zachránilo život. Ve zpravodajství ruské televize z místa vraždy mohli diváci spatřit jeho zdrcenou tvář nad smrtí dcery.

Cynický komentář k této tragédii si neodpustila ministryně obrany České republiky Jana Černochová (ODS). Na svém twitteru napsala: „Potlačuji přirozenou lidskou reakci na tragickou smrt. Ale toto jsou skuteční vrazi a váleční štváči. A není mi líto ani dcery ani truchlícího otce. Je mi líto tisíců lidí zavražděných v důsledku jejich propagandy a odporné ideologie. Dnešní noc na 21. 8. si v Rusku zapamatují.“

Dle serveru un.org stálý představitel Ruska při OSN Vasilij Něbenzja vyzval českou vládu, aby zareagovala na slova ministryně obrany ČR o vraždě Duginové. „Výroky ministryně obrany ČR Jany Černochové jsou otevřenou podporou a propagandou teroristických útoků a příslušné orgány ČR by je měly náležitě posoudit. V tomto kontextu již není překvapující, že české úřady překročily všechny morální normy a otevřeně se zlomyslně radovaly z vraždy Darji Duginové. Ale i když pomíne morálku, kterou u našich západních kolegů již dávno zastínila rusofobie, jsou výroky paní Černochové ve skutečnosti otevřenou

podporou a propagandou teroristických útoků proti civilistům. Chtěl bych připomenout, že v České republice dostal trest šest let odnětí svobody Čermák, občan ČR, který veřejně podpořil teroristický útok v novozélandském městě Christchurch. Očekáváme, že příslušné orgány ČR budou brát vážně i vyjádření ministryně obrany této země a patřičně je posoudí,“ uvedl Něbenzja.

Kritika na adresu buranství ministryně Černochové zazněla 25. srpna v TV Prima z úst někdejších ministrů zahraničí ČR Cyrila Svobody (KDU-ČSL) a Lubomíra Za-

František totiž při generální audienci pojmenoval Darju Duginovou nevinou obětí války. Nejvyšší představitel katolické církve a zástupce Boha na Zemi soucitně řekl: „Myslím na tu ubohou dívku, kterou zabila bomba pod sedadlem v Moskvě. Nevinní platí za válku.“ Papežovy výroky citovala italská televize RAI. Slova Františka popudila ukrajinského velvyslance ve Vatikánu Andrije Juraše. Rozhořčeně se ozval též šéf ukrajinské diplomacie Dmytro Kuleba: „Ukrajinu slova papeže zklamala.“ Na protest proti postoji Svatého otce si Ukrajina předvolala na

Vyšetřovatelé zkoumají místo exploze auta, řízeného Darjou Duginovou (na snímku ve výřezu)

FOTO: Reuters

orálka (ČSSD). Oba se shodli, že tím Černochová v podstatě popírá evropské hodnoty, za které přitom mají v souvislosti s válkou na Ukrajině stát Evropské unie bojovat. Tímto žvástem se Černochová vlastně propadla na lidské dno! Snad se jí dostane rozehřešení od Svatého otce z Vatikánu. Papež

kobereček apoštolského nuncia.

Dle ruské policie FSB je z podílu na atentátu podezřelý Bohdan Cyhamenko „další“ člen ukrajinské diverzní skupiny. Údajně měl pomáhat s výrobou bomby Nataliji Vovkové, již vyšetřovatelé považují za pravděpodobnou pachatelku vražedného útoku. (jel)

Odvážný, kterému neprálo štěstí

Emil Filla se narodil do rodiny úředníka na železnici. Svoje rané dětství prožil v Brně, kde vystudoval obchodní školu. Odtud vedla jeho cesta do pojišťovny, kde pracoval jako úředník.

Pro člověka jako byl Filla – otevřeného a svobodomyslného, byl život státního úředníka značně nezáživný a ubíjející. Proto své zaměstnání po několika měsících opouští a vydává se do Prahy, kde v roce 1903 nastupuje na Akademii výtvarných umění. Styl výuky mu ale nepřišel k srdci. Klasická škola pro Fillu nebyla dostačující, a proto odešel již po třech letech pryč a se skupinou svých kamarádů začal hledat nový umělecký směr.

Raná tvorba Emila Filly je ovlivněna především Edvardem Munchem. Filla viděl jeho obrazy na výstavě v roce 1905 v Praze. Mezi lety 1907 a 1908 potom vystavoval s uměleckou skupinou Osma. Jednalo se především o díla ovlivněná expresionismem. Z této

Emil Filla Foto – Wikipedia

doby pochází například jeho slavný portrét Čtenář Dostojevského. Roku 1909 se stal členem Spolku výtvarných umělců Mánes. Až na několik krátkých období zůstal s touto skupinou spojen až do své smrti.

Emil Filla proslul zejména jako kubistický malíř. První prvky kubismu se u Filly projeví již v roce 1910, stále se ale jednalo o kompozici expresionismu a kubismu, tzv. kuboexpresionismus. Do tohoto období patří například díla Salome, Utěšitel nebo Dvě ženy. Kromě toho, že měl Filla potřebu utvářet vlastní směr, měl také silný zájem o historické autory, jejichž studiu se věnoval. Byl například silně ovlivněn barokní tvorbou El Greca. Stále více se ale přiklíněl ke kubismu, kde ho nejvíce ovlivňoval Pablo Picasso. Rovněž Georges Braque byl jeho velkým vzorem. V době svého vrcholného kubistického období se Filla věnoval především zátiším. Zabýval se také sochařskou prací a figurální malbou. Rovněž experimentoval s prvky koláže. Do svých děl se snažil zakomponovat novinové texty i reklamní etikety.

Rok před první světovou válkou se Filla oženil s Hanou Krejčí, dcerou profesora filozofie. Těsně před tím, než propukla válka naplno, odjel Filla do Francie, kde chvíli žil v Pařížském prostředí. Odtud musel uprchnout do Holandska, kde se nadále věnoval své tvorbě a kde vznikla celá řada zátiší s holandskými motivy. Mimo to se ale Filla angažoval i v boji za samostatnost českého národa a spolupracoval s organizací Mafie, odbojovou organizací zahraniční emigrace.

Mezi první a druhou světovou válkou se Filla angažoval nejprve

ve státní službě, když po nějaký čas zastával funkci velvyslanceckého rady v Holandsku a později se stal úředníkem na ministerstvu zahraničí. Po několika měsících se opět se státní službou rozloučil a vrátil se ke svému umění. Ve třicátých letech se poprvé objevilo u Filly nové téma – ženy. To již se ale blížila doba, kdy hrozila německá agrese proti Československu. Stejně jako řada dalších umělců všech druhů se i Filla rozhodl svým dílem reagovat na dobu a hrozící nebezpečí, a tak začaly vznikat cykly s motivy Héraklových zápasů, cykly českých a slovenských lidových písní a především dílo Boje a zápasy, složené

z obrazů Tropická noc, Kůň napadený lvem či Bílá noc.

Emil Filla byl, stejně jako řada jiných významných umělců, zatčen hned první den druhé světové války. Důvody byly mnohé. Kromě toho, že se na veřejnosti choval jako vlastenec a umělecky bojoval proti fašismu, byl zároveň představitelem směru, který nacisté nepovažovali za vhodný. Nejprve byl proto uvězněn v Dachau, později v Buchenwaldu. Kresby z té doby neexistují, na druhou stranu v koncentračním táboře napsal Filla několik teoretických textů a také básní. Přežil v koncentračním táboře šest infarktů srdce. Ihned po osvobození se Filla stal profesorem

na nově založené Vysoké škole uměleckoprůmyslové.

Zároveň byla ihned uspořádána výstava jeho neuveřejněných děl z let 1938-1939. Trvalo rok, než se Filla začal věnovat opět umění. Od roku 1947 měl k dispozici jedno křídlo zámku v Peruci, což vedlo ke vzniku cyklu s tematikou krajiny Českého středohoří. Reaguje také na holandského krajináře Jana van Goyena. O jeho životě a díle napsal také mimo jiné knihu. Ve stejné době, kdy pracoval na svých krajinkách, pracoval i na svém nejvýznamnějším díle po válce, cyklu monumentálních maleb s tematikou slovanských zbojnických písní.

Panychida za statečné

4. září – výročí popravy mučedníka vладыky Gorazda

Dne 3. září 1942 se konalo přelíčení nad těmi, kteří přechovávali sedm parašutistů v kostele Karla Boromejského (nyní katedrální chrám sv. Cyrila a Metoděje) v Resslově ulici v Praze, předsedou rady starších pravoslavné církve Janem Sonnevendem, duchovním Václavem Čiklem, ThDr. Vladimírem Petřkem a biskupem vладыkou Gorazdem.

Druhý den byli na střelnici v Praze – Kobylisích zastřeleni. Otec Vladimír Petřek byl zastřelen o den později. Rodinní příslušníci, sekretářka vладыky Gorazda, sestra Marie Gruzínová, kostelník Václav Ornest s rodinou byli popraveni 24. 10. 1942 v koncentračním táboře Mauthausen.

Biskup Gorazd, občanským jménem Matěj Pavlík, který považoval církevní povinnosti jako službu národu, se do odboje zapojil hned po okupaci našich zemí fašisty. ThDr. Vladimír Petřek předával potraviny a poskytoval nejenom materiální, ale i duchovní pomoc sedmi parašutistům, kteří se po atentátu ukryli v kostele. Václav Číkl se zúčastnil odbojové činnosti a pomoci parašutistům. Kostelník Václav Ornest také parašutistům pomáhal. Předseda sboru starších Jan Sonnevend byl zaměstnán v Masarykově Lize proti tuberkulóze, sešel se s P. Fafkem, jenž ho požádal o spolehlivé úkryty pro parašutisty.

Všichni tito lidé, jejich rodiny a mnoho dalších vlastenců, i za cenu sebeobětování, pomáhali těm sedmi chlapcům. Nehleděli na to, jakého jsou vyznání, nebo zda věří v Boha či ne. Všechny spojovala láska k vlasti a pro vlast něco vykonat.

Po boji 18. června 1942 byl chrám a prostor krypty poškozen a esesáky znesvěcen. Česká pravoslavná církev byla postavena mimo zákon. V roce 1945 byl chrám navrácen obnovené České pravoslavné církvi a 17. června 1945 v předvečer 3. výročí obětí heydrichiády se konala první panychida v přeplněném chrámu za účasti významných osobností.

Na podnět duchovního správce katedrály byla vedle chrámové lodě z bytu kostelníka Václava Ornesta zřízena kaple sv. Gorazda, jako výraz věčné paměti na bisku-

Soud s předsedou rady starších pravoslavné církve Janem Sonnevendem, duchovním Václavem Čiklem, ThDr. Vladimírem Petřkem a biskupem vладыkou Gorazdem

Poslední Velikonoce v roce 1942

pa – mučedníka Gorazda. Byla vysvěcena 12. listopadu 1947.

Aby nebylo zapomenuto na hrdiny odboje, byla na vnější stěně chrámu zasazena pamětní deska s jejich jmény a portrétními reliéfy parašutisty a biskupa od akademického sochaře Františka Bělského. Každým rokem dávají 18. června lidé k pamětní desce květiny a scházejí se, aby uctili památku hrdinů.

Tehdejší metropolitní protopresbyter ThDr. Jaroslav Šuvarský otevřel v závěru roku 1995 v nově vybudovaném sklepení Národní památník obětí heydrichiády. Po-

mohlo při tom České vysoké učení technické. Schodiště i hala s novým vstupem do krypty slouží jako muzeum, archiv, videotéka a výstavní síň.

Každým rokem je dne 4. září ve výroční den popravy biskupa Gorazda a jeho spolupracovníků sloužena na střelnici v Praze – Kobylisích panychida. I letos se přišli na toto místo poklonit a uctít památku svých mučedníků pravoslavní křesťané a duchovní.

Popraveným duchovním, jejich rodinným příslušníkům a dalším obětím heydrichiády budiž VĚČNAJA PAMJAT'. (NaT)

Stranu 5 připravila a redigovala Nataša Weberová

František Skorina – založil běloruštinu jako spisovný jazyk

František Skorina (také Francisko Skoryna nebo Skaryna, bělorusky Francышak Skaryna, rusky Francisk Lukič Skorina; okolo 1490 Polock (Bělorusko) – okolo 1551 Praha; uvádějí se rovněž roky: 1485 – 1540) byl běloruský vzdělanec, humanista, překladatel Bible a vydavatel, který založil starou běloruštinu jako spisovný jazyk.

Život a působení

Skorina pocházel z obchodnické rodiny v tehdy litevském Polocku, roku 1504 získal na Jagellonské univerzitě v Krakově titul bakaláře a roku 1512 titul doktora medicíny na univerzitě v Padově. Roku 1517 začal v Praze vydávat vlastní překlady Bible do staré běloruštiny, lidového jazyka svého rodiště. Jako jeden z prvních tiskl v cyrilské abecedě. Po Žaltáři vydal do roku 1521 dalších 20 biblických knih s vlastními úvody a poznámkami. Roku 1522 odešel do Vilniusu (Litva), kde zřídil první tiskárnu na tomto území a vytiskl Apoštol. Tiskárnu však musel brzo zavřít a vrátil se do Prahy, kde působil do smrti jako královský zahradník Ferdinanda I. na Pražském hradě. Jeho knihy, které vy-

vážel patrně přes Vratislav do své vlasti, byly často konfiskovány a zachovaly se jen v několika exemplářích.

Skorinovy biblické překlady i tisky významně ovlivnily i další ruské tisky 16. století. František Skorina patří mezi zakladatele běloruské kultury. Jméno F. Skoriny nese hodně běloruských spolků a v Minsku i v Jelení ulici v Praze má pomník, na budově Klementina pamětní desku. NW

Titulní list Skorinovy Bible

Neušlo nám

■ Záporožská jaderná elektrárna odstavena

V areálu Záporožské jaderné elektrárny – největší v Evropě – docházelo často k explozím. Z jejího ostřelování se vzájemně obviňovaly ruská a ukrajinská armáda. Aby nedošlo ke katastrofě, časně ráno 11. září tu byl odstaven poslední reaktor ze šesti a začaly přípravy na zchlazení reaktoru. Napsal to server Echo 24.cz. Sdělila to ukrajinská společnost Enerhoatom.

Provoz elektrárny je tak zcela zastaven. Elektřinu do ukrajinské rozvodné sítě dodává záložní vedení. Záhy předtím Mezinárodní agentura pro atomovou energii (MAAE) naléhavě varovala, že situace v elektrárně je mimořádně riziková. Počátkem září zde probíhala inspekce MAAE. Její šéf Grossi po kontrole prohlásil, že byla několikrát narušena fyzická integrita elektrárny. (jel)

■ Lis Trussová – ženská od rány

Pusu na špacír si pustila až chorbě ambiciózní favoritka na funkci premiérky Velké Británie a zároveň ministryně zahraničních věcí Liz Trussová. Novinám The Independent se pochlubila, že jí nedělá potíže v případě potřeby zmáčkout britské jaderné tlačítko. Patrně je to vskutku ženská od rány. Se svou rázností se světila v Birminghamu při příležitosti volby lídra Konzervativní strany. K jejím výrokům Trussovou vyhecovala poznámka moderátora, že jemu samotnému by se z této strašné vyhlídky udělalo „fyzicky špatně“, neboť by to přivedlo „globální zkázu.“ Trussová pak vyděšenému moderátorovi s ledovým klidem správné britské džentlmenky odvětila: „Myslím, že to je povinnost předsedy vlády a já jsem připravena ji splnit.“

Inu, ostrovní říše má nyní za premiérku ještě ráznější a tvrdší ženskou, než byla Margaret Thatcherová! Snad pak nyní Trussová ochladne v tak velmi zodpovědné funkci premiérky, neboť by si měla mnohem zřetelněji uvědomovat, že ostrovní stát by mohl být v případě jaderného konfliktu i navždy potopen na dno Atlantiku. (jel)

■ Oděská brigáda

Brigáda se skládá výhradně z ukrajinských dobrovolníků, kterým není lhostejný osud své vlasti. Nesouhlasí se zkorumpovaným kyjevským režimem, který se dostal k moci za peníze „západních“ zemí a který nadále v tichosti pokračuje v rozprodeji půdního fondu Ukrajiny. ukraina.ru

■ Ukrajinský jazyk

Ministr školství RF Sergej Kravcov informoval o vytvoření učebnice klasického ukrajinského jazyka. Dle učebnice se žáci budou jazyk učit ve školách Luganské a Doněcké lidové republiky, a to jako rodný anebo volitelný. „Ukrajinci, kteří budou mít zájem, se takto mohou učit literární jazyk Ševčenka,“ uvedl ministr. tass.ru

Sláva Ukrajině, Hrdinům sláva!

Předsednictvo srpnového Mezinárodního protifašistického kongresu v Moskvě

Bylo to po Říjnové revoluci. Tehdy Občanská válka v Rusku vyvolávala nejen socialistické anebo antisocialistické – revoluční či kontrarevoluční – ale i nacionalistické vlny. V Kyjevě dokonce došlo k pokusu vytvořit nikdy před tím neexistující ukrajinský stát. Na pár měsíců se to dokonce podařilo. Bylo módní mu dát název Ukrajinská lidová republika.

Jeho dosah od Kyjeva byl ovšem malý a „bílí“ generálové či Rudá armáda střídavě obsazovali a ztráceli dobytá území a vůbec jim nešlo o vytvoření samostatné Ukrajiny. Jména hetman Skoropadskij, batka Machno, Petljura a další se vždy jen na chvíli ohřála u moci a pak kamsi zmizela. Tehdy poprvé se objevilo u jedné z bojujících skupin, často i mezi sebou vzájemně, heslo: Sláva Ukrajině, Hrdinům sláva!, které zdaleka nebylo přijato jako jednotný pozdrav anebo spojující článek. Prostě tu bylo a brzy se tak znovu ztratilo. Ostat-

ně takových hesel bylo daleko víc a měly význam jen ve spojení s tou skupinou, která si právě usurpovala moc. Po skončení Občanské války z rozhodnutí samotného Lenina na většině území kolem Dněpru pak vznikla Ukrajinská sovětská socialistická republika, jež dostala do vínku i na nerosty silné oblasti obývané ruskojazyčným obyvatelstvem.

Pomíňme dalších dvacet let. Po nich se k hranicím Sovětského svazu začala blížít válka. Nejbližší Polsku byla Ukrajinská sovětská socialistická republika, jejíž hlavním městem se od třicátých let stal namísto Charkova Kyjev. Po celé toto období část ukrajinsky mluvícího obyvatelstva však byla nadále v Polsku, Rumunsku, Maďarsku a Československu, i když jejich ukrajinština se lišila od té kyjevské. Podhoubí pro nacionalismus však bylo.

Největší se však zrodilo v Haliči a na Volyni, které byly připojeny k Polsku. Tady také začaly „bojo-

vé akce“ nacionalistů. A jsme u známých banderovců, našich Zakarpatců a těch, kteří žili v Rumunsku, šlo o militantní hnutí, které se ke svému cíli pokoušelo dostat vraždami a terorem. Stálo to životy tisíců především Poláků, Židů, Rusů a později i českomalinských Čechů. A tehdy se jako spojující heslo znovu objevil slogan „Sláva Ukrajině, Hrdinům sláva!“ (Slava Ukraini! Herojam slava), při čemž první věta s druhou mohly být zaměněny. Hrdiny byli oni, členové bojůvek Ukrajinské povstalecké armády, jak sami sebe pojmenovali. Když vypukla válka po boku německých nacistů, pacifikovali nebo spíše chtěli pacifikovat obsazená ukrajinská území. Nedopadlo to podle jejich přání, ale fašisty zůstali a tak končili u SS či policejních jednotek plně podřízených nacistům. Proto onen slogan jako podobné jiné fašistické pozdravy v jiných zemích, kde se vytvořily skupinky zrádců, byl po válce zakázán. Znovu se objevil až po rozpadu Sovětského svazu, použil ho dokonce v roce 1995 prezident Clinton při své návštěvě Ukrajiny, ale šířil se až se vzrůstající glorifikací Bandery a dalších fašistických nacionalistických vůdců prezidentem Juščenkem.

Teprve Majdan přivodil změnu, na němž lví podíl měly nacionalistické bojůvky ze západu země, potomci vrahů UPA, a svým dílem přispěla i samotná Evropská unie.

Za současného režimu se prudce rozšířil a stal se dokonce pozdravem ukrajinských ozbrojených sil. Ukázal tak, jaké byly cíle Porošenkovy a Zelenského Ukrajiny a co by Evropa měla při své podpoře tohoto státu vzít v potaz. Neumím si totiž představit, že by třeba v Německu nějaká politická strana, nebo významná organizovaná skupina obyvatel, se zdravila pozdravem „Sieg Heil“ nebo dokonce „Heil Hitler“. Ani to, že na Slovensku by si dovolil někdo navrhnout, aby oficiálním pozdravem v armádě byla slova „Na stráž“, či že by u nás v ozbrojených silách mohl být zaveden pozdrav „K úctě vlasti“, jenž byl předešlý mezi uniformovanými členy Kuratoria. Ti neuniformovaní jeho představitelé se občas prý zdravili „Heil Moravetz“. Nebylo to nijak divné, vždyť přece členové Kuratoria měli mezi sebou jednat jen německy.

Divným by bylo, kdyby nějaká složka naší armády jako svůj znak zvolila Svatováclavskou orlici s hákovým křížem na hrudi a se zemskými emblémy Čech a Moravy (znak Kuratoria). Ale proč při tom mlčíme, když ukrajinský batalion Azov a další postbanderovské složky ukrajinské armády užívají kromě pozdravu také fašistické banderovské znaky se stylizovaným hákovým křížem a hrdě se k nim hlásí?

JAROSLAV KOJZAR

V zápase o lepší život lidí komunisté nikde neotálejí – Václavské náměstí 3. září 2022.

Zprovoznění plynovodu Nord Stream závisí na Siemens Energy

Znovuzprovoznění plynovodu Nord Stream 1, který je hlavní trasou přepravy zemního plynu z Ruska do EU, závisí dle náměstka ředitele ruské plynárenské společnosti Gazprom Vitalije Markelova na německé společnosti Siemens Energy. Mluvčí ruského ministerstva zahraničí Marija Zacharovová k situaci uvedla, že za krizi v dodávkách plynu do Evropy stojí Spojené státy a jejich snaha donutit evropské spojence, aby zpřetrhali ekonomické vazby s Moskvou a přerušili spolupráci v energetice.

Gazprom Nord Stream 1 kvůli údržbě odstavil. Kvůli závadám bude zařízení mimo provoz na neurčito.

Z turbíny uniká olej. Siemens Energy k postupu Gazpromu poznamenal, že mu nerozumí. Únik oleje v poslední funkční turbíně v kompresorové stanici Portovaja dle Siemensu není důvod plynovod zcela odstavit.

Cena plynu pro evropský trh v září v souvislosti s vysokou úrovní naplnění zásobníků v Evropě klesala.

(ČTK)

Polsko chce německé reparace

Asi šest milionů Poláků, včetně tři milionů polských Židů, zahynulo za druhé světové války. Varšava byla srovnána se zemí po povstání v roce 1944, během kterého přišlo o život asi 200 tisíc civilistů.

Polsko se rozhodlo oficiálně žádat po Německu reparace za škody způsobené nacistickou okupací za 2. světové války. Oznámil to v září dle agentury Reuters Jaroslav Kaczyński, šéf hlavní vládní strany Právo a spravedlnost (PiS). Varšava odhaduje, že škody způsobené tehdejšími nacistickým režimem činí 6,2 bilionu zlotých (zhruba 32 bilionů korun). „K částce jsme došli pomocí té nejomezenější, nekonzervativnější metody a bylo by tedy možné ji zvýšit,“ uvedl Kaczyński, který je považován za nej-

vlivnějšího muže polské politiky. „To je částka, kterou německé hospodářství unese,“ řekl také během vystoupení na Královském zámku ve Varšavě. Proces získání reparací podle něj bude „dlouhý a obtížný“. Bojovný postoj, který PiS vůči Německu zaujímá, ochladil vzájemné vztahy obou zemí. PiS oživila výzvy k odškodnění po převzetí moci v roce 2015. V roce 2019 poslanec strany Arkadiusz Mularczyk odhadoval, že Německo Polsku dluží přes 850 miliard dolarů (tehdy 19,6 bilionu korun). Varšava ale tehdy žádný oficiální požadavek nevznesla. Německo dlouhodobě polské požadavky ohledně válečného odškodnění odmítá, jeho vláda zastává názor, že Polsko se nároků na odškodnění zřeklo. ČTK

Slovanský přehled Adolfa Černého

Dne 19. 8. 1864 se v Hradci Králové narodil vsutku činorodý člověk. Proč činorodý? Stačí jen shlédnout oblasti jeho působnosti, jimiž během svého života Adolf Černý prošel: učitel, básník, publicista, spisovatel, etnograf, slavista, překladatel a diplomat. Byl nejstarším z jedenácti dětí holiče a místního hudebníka Stanislava Černého a jeho ženy Františky, roz. Kejzlarové. Dospělého věku se vedle něho dožili jen tři další sourozenci.

Již v tomto prostředí projevil svoji cílevědomost. Vystudoval reálné gymnázium a učitelský ústav v rodném městě. Zde začal též vyučovat na obecní chlapecké škole. Jednalo se o dobu, kdy tzv. drobčkovou politikou Národní strany (staročeši) se zdařilo dosáhnout v Rakousku (Předlitavsku) formální možnosti dosáhnout vzdělání v mateřském českém jazyce od obecné školy po univerzitu.

Zaníceně české národovectví zavedlo mladého Adolfa Černého do hlavního města Českého království. Od roku 1896 působil na cvičné škole českého učitelského ústavu v Praze. Přitom v letech 1898 – 1904 vykonával funkci správce Národopisného muzea československého, ustaveného na základě úspěšné etnografické výstavy (1895).

Od roku 1901 začal také přednášet na české větvi Karlo-Ferdinandovy univerzity jako lektor polštiny a první lektor lužické srbsčiny, od roku 1911 rovněž srbochorvatštiny. Znalost jazyků získával samostudiem. Neměl žádnou vysokoškolskou odbornou průpravu, stejně tak byl samoukem i v jiných oborech, kterým se věnoval.

Naše národní obrození se už od svých počátků pojilo s ideou slovanské vzájemnosti. V daném období právě Adolf Černý patřil k nejvýznamnějším pracovníkům na tomto poli. Systematicky věnoval pozornost slovanské filologii a soudobým problémům slovanských národů a států. Působil pro rozvoj odborné fundované slovanské publicistiky, navazuje na myšlenkový odkaz Edvarda Jelínka. Výsledkem byl jeho životní počín,

v říjnu 1898 založený časopis Slovanský přehled. Vychází v Historickém ústavu AV ČR dodnes, i když s jiným konceptem (aktuální podtitul: Historická revue pro dějiny střední, východní a jihovýchodní Evropy) než pod vedením zakladatele.

Portrét Adolfa Černého
FOTO – archiv autora

„Jedenáct let po zániknutí Jelínkova Slovanského sborníku, jehož každý zřetel a na něj zejména slovanští horovatelé a pracovníci u nás stále vzpomínají, vydává se na pouť Slovanský přehled, veden podobnými úmysly a podobnou láskou redakce i nakladatelství, s jakými byl kdysi založen Slovanský sborník. Účelem jeho bude seznamovati čtenářstvo se životem ostatních kmenů slovanských. Od Slovanského sborníku tím se bude lišiti, že hlavní zřetel bude obracet k současnému vření života slovanského, všimaje si všech otázek slovanské přítomnosti... Máme přesvědčení, že vzájemnost slovanská, postavená na základě pravdivého vzájemného poznání, bude pevnější stavbou, než kdyby se opírala o pouhé mlhovitě horování beze všeho základu,“ napsal Adolf Černý v úvodním článku prvního čísla „svého“ periodika.

Sám Slovanský přehled dlouhá léta (1898 – 1914, 1925 – 30) redigoval a do roku 1932 vydával. Přerušení bylo způsobeno první světovou válkou. Poté Černého

diplomatickou činností (Polsko, Jugoslávie, Itálie) ve službách ministerstva zahraničních věcí ČSR. Stejně jako jeho příspěvkem k vybudování nově vzniklého (1922) Slovanského ústavu, jež tehdy neměl kmenové zaměstnance, ale čistě sdružoval čs. odborníky v oboru slavistiky.

Hlavním předmětem jeho badatelského zájmu a mnohostranných aktivit byl jazyk, historie a lidové zvyky Lužických Srbů. Posledního národního zbytku kdysi početných Polabských Slovanů, kteří ovšem od devátého století postupně podléhali německému „Drang nach Osten“ kolektivního Západu. Jejich život Adolf Černý poznával po roce 1884 během pravidelných pobytů v Lužici. Seznámil se a spolupracoval s lužickosrbskými kulturními a politickými činovníky (např. M. Andricki, J. Bart – Čišinski, F. Kral). Tím se stával předním znalcem tamního prostředí a zakladatelem české sorabistiky. Hesla o Lužici a Lužických Srbech psal i pro Ottův slovník naučný.

Snažil se Lužickým Srbům pomáhat také prakticky. Poprvé v roce 1919 jako člen expertní skupiny československé delegace na pařížské mírové konferenci. Čechoslováci však brzy zjistili, „že přes

veškeré naše úsilí, memoranda, osobní zakročování atd. mírová konference se vůbec lužické otázky nedotkne. Ani menšinových práv pro Lužické Srby výslovně nevymínila, jen všeobecně pro menšiny je přijala, načež Němci vykládali, že se to týče jen Poláků a Dánů...“

Z Černého podnětu se též zrodilo memorandum evropských slavistů Společnosti národů, žádajícího ochranu lužickosrbské národní svébytnosti v Německu, jež podepsalo 97 vědců z jedenácti států. Po porážce hitlerovské tzv. III. říše vahou své autority podporoval iniciativu Lužickosrbského národního výboru, sídlícího na jaře 1945 dočasně v Praze, který žádal mezinárodně o připojení Horní a Dolní Lužice ku ČSR. A doufal, „že tato naděje se nyní splní nejen v zájmu Lužičanů a Slovanstva, ale i v zájmu evropského a světového míru“. Leč bezúspěšně...

Původní literární, především básnickou tvorbu, začal publikovat pod pseudonymem Jan Rokyta. Jeho prvotní sbírce Když se připozdívá z roku 1897 dal pojmenování už tehdy známý spisovatel a redaktor Národních listů I. Herrmann, který pro ni získal také nakladatele. Následovaly další tituly s autorovou oblíbenou spirituální

lyrikou (Za Kristem, Pouta a peruti, Království ticha a smíru, Jadranské dojmy). Seznámení s Boženou Reinerovou, budoucí manželkou, přivedlo Černého i k motivům milostným a intimním (Světla a bludičky, Lekniny na hlubinách, Viděl jsem duši ženy). Pokračoval autobiografickým veršovaným románem Prokop Rybář (1911), až k náboženské a politické epice. Oslavoval v ní českou reformaci, státní samostatnost obnovenou vznikem Československa (Zpěvník pozdního husity, epos Hus, Písně osvobozeného otroka, Věrní a odhodlaní) a znovu zachránění vlasti (Nové písně osvobozeného otroka, 1946). Významná je též jeho překladatelská práce, zvláště z polské a lužickosrbské literatury.

Adolf Černý se stal dne 11. 12. 1916 mimořádným a o sedm let nato řádným členem České akademie věd a umění. Za životní vědecké a akademické působení byl oceněn čestným doktorátem Univerzity Karlovy (1946) a v následujícím roce stejnou poctou od Jagellonské univerzity v polském Krakově. Dostalo se mu rovněž vyznamenání jugoslávskými, bulharskými a polskými řády. Zemřel v Praze dne 27. prosince 1952.

VLADIMÍR MLEJNECKÝ

Demisi vlády žádalo 100 000...

(Dokončení ze s. 1)

Naši zemi řídí negramoti

Evangelík Ivan Noveský řekl, že naše země byla do roku 1989 plynnárenskou a energetickou velmocí! Plně soběstačnou. Připomněl lživé slova Václava Havla, který tenkrát blfoval, že naše země nevzkvétá. „A my musíme po dvaatřiceti letech povědět, že naše země umírá,“ dodal Noveský. „Energetika – to je krev pro průmysl. Bez energie tato republika umře. A proto jsme tady, abychom to změnili!“ Zdeněk Janděšek ze společnosti Rabbit, Trhový Štěpánov v projevu uvedl, že ČR hrozí hlad a naši zemi řídí hospodářští negramoti. Předsedkyně Trikolory Zuzana Majerová Zahradníková prohlásila: „Fialova vláda je možná ukrajinská, možná bruselská, ale rozhodně to není vláda česká.“ Dle ní by měla snížit daně včetně DPH a skončit s protiruskými sankcemi, poškozujícími české podnikatele. Volala i po zastavení dodávek zbraní na Ukrajinu, zmítající se v tragickém vojenském konfliktu. Děkan Národohospodářské fakulty Vysoké školy ekonomické v Praze Miroslav Ševčík obvinil Německo, že chce ovládnout ČR s pomocí EU! Václavským prostranstvím zazněla i tato obžaloba advokáta Jindřicha Rajchla:

České národní povstání?

„Viním Vlastimila Válku z apartheidu, protože diskriminoval a ponižoval neočkované lidi v této zemi. Viním Janu Černochovou z podpory a propagace terorismu, protože jako jediná, ze zemí OSN, neodsoudila, de facto schválila teroristický útok na ruskou žurnalistku Duginovou. Viním Ví-

Česká krajina věštila bouři

Zdroj: media-logic

ta Rakušana z porušování svých povinností, protože zavedl znovu cenzuru v této zemi a opakovaně lhal o stycích s mafiánským podsvětím ve své straně.

Viním Jozefa Síkelu za naprostou neschopnost zajistit dostupné ceny energií pro občany této země. Viním Zbyňka Stanjuru, že poskytl ČEZu 74 mld. Korun, které ČEZ odeslal na lipskou burzu, a tím zásadním způsobem ohrozil energetickou bezpečnost ČR. Viním předsedu vlády ČR Petra Fialu z vlastizrádného jednání, neboť opakovaně a soustavně upřednostňuje zájmy SRN a nadnárodních korporací před zájmy občanů České republiky. Tihle lokajové cizích mocností se nás pokusili ponížit, pokořit a umlčet a teď se nás snaží ožebračit. Využívají k tomu hodnoty, které tady vybuchovaly generace našich předků. Jsou to naše elektrárny, naše plynovody, naše ropovody, které oni nyní zneužívají k tomu, aby zničili tenhle ná-

rod.“ Rajchl slíbil, že se osobně zaslouží, aby tito politici nesli odpovědnost za své činy. Vysmál se systému, jenž udržuje politiku prezentovanou vládní pětikoalicí. Mysleli si – uvedl Rajchl – že budou jako loutky drženi u moci co by součást zkorumpovaného mezinárodního systému, takovým silám však občané nechtějí ustoupit ani se jich leknot. Tentokrát to podle něho „nebude sametová revoluce, bude to české národní povstání“. V obrovské mase občanů též protestoval proti špatné politice české vlády pan Aleš z Chrudimi. Svěřil se, co ho štvě: „My lidi nejsme ve válce, to oni jsou ve válce. Ať se Ukrajinci starají o sebe sami. Nám taky nikdo nepomůže. Kdyby se domluvili s Putinem, věřím, že bychom neřešili drahé energie ani válku. Máme být neutrálním státem.“

JAN JELÍNEK,
CNN Prima News,
servery Pražský deník
a Echo24.cz

Protiruské sankce jsou krátkozraké

Protiruské sankce jsou krátkozraké a představují nebezpečí pro celý svět, který se stále více obrací k Asii, prohlásil ruský prezident Vladimir Putin na ekonomickém fóru ve Vladivostoku. Rusko čelí ekonomické, finanční a technologické agresi Západu, což zemi způsobuje obtíže v některých regionech a oblastech průmyslu. Strádají zejména firmy závislé na dodávkách z Evropy, přiznal Putin.

Důvěrný dokument ruské vlády, z něhož citovala agentura Bloomberg, ovšem varuje před hlubokými a vleklými dopady sankcí na ruskou ekonomiku. Materiál upozorňuje, že tlak na ruské hospodářství způsobený sankcemi se bude stupňovat a odklon Evropy od ruských energetických surovin

by mohl narušit i schopnost Ruska zásobovat domácí trh.

Nejpesimističtější scénář v materiálu předpokládá, že ruská ekonomika dosáhne dna v roce 2024, kdy bude ve srovnání s loňskem slabší o 11,9 procenta, a vzpamatovalat se bude do konce desetiletí. Dokument varuje, že během jednoho či dvou let čeká Rusko pokles produkce v odvětvích orientovaných na export, včetně ropy, plynu, kovů, chemikálií a dřevařských produktů. Dle Putina ale Rusko svou aktivitou na Ukrajině o nic nepřišlo, jen posiluje vlastní suverenitu, prohlásil. Ukrajinskou vládu ve Vladivostoku označil za nelegitimní režim. Rusko mezinárodní právo neporušuje

(ČTK)

Stranu 7 připravil a redigoval Jan Jelínek

Českoslovenští obránci v kontextu mnichovské krize

Jaro roku 1938 bylo ve znamení neustále se zhoršující bezpečnostní i politické situace. Když v březnu napochodovala německá vojska bez odporu do Rakouska, byl to pro mnohé nečekaný šok, protože se naše republika ocitla ještě ve větším nepřátelském sevření.

I přes ujišťování německé diplomacie bylo téměř jisté, že dalším cílem Hitlerovy expanzivní politiky bude Československo. 24. dubna se v Karlových Varech konal sjezd SdP, kde byly vyhlášeny vůči československé vládě požadavky, které fakticky vyžadovaly autonomii pro německé oblasti. Vláda je razantně odmítla. V té době již v pohraničí naplno probíhala nepřátelská zpravodajská činnost mapující budování opevnění a dalších obranných prvků, docházelo k častému narušování vzdušného prostoru německými průzkumnými letouny, rostl objem pašovaných zbraní.

Republika volá SOS

V květnu naše zpravodajské orgány přišly se znepokojující zprávou, že se u našich hranic soustřeďuje německá armáda. Vzhledem k právě probíhající volbám a hrožícímu ozbrojenému povstání rozhodla vláda o přijetí mimořádných opatření a zvýšení okamžité obranyschopnosti země. Byly aktivovány jednotky Stráže obrany státu (SOS), které zaujaly svá polní stanoviště, kde vydržely několik týdnů.

Jednotky SOS se skládaly z příslušníků četnictva, finanční stráže, policejních strážních sborů, obecní stráže bezpečnosti, vojenských posil a jiných osob majících postavení veřejné stráže či dalších zaměstnanců státu. Mezi úkoly SOS patřilo např. chránit zabezpečovací zařízení na hranicích, uzavírat hranice, zamezit nepříteli průzkum na čs. území, pozorovat nepřátelské území, provádět výzvědnou a obrannou službu, spolupomáhat při ochraně veřejného pořádku a bezpečnosti. V případě silného náporu nepřítelů měly tyto jednotky ustoupit po určených trasách a při ústupu zdržovat postup nepřátel na takticky výhodných místech. SOS byla z právního hlediska v době ohrožení postavena na stejnou úroveň s armádou.

K ostražce hranic nastoupilo téměř 28 000 „sosáků“, kteří byli odhodláni bránit svou zemi a sloužit za nelehkých podmínek. Řada z nich byla ubytována pod širým nebem, mezi posledními zbytky sněhu a za sychravého počasí. Byli odkázáni na nepravděpodobný přísun stravy, nevyhovující výstroj i záměti.

Služba byla po fyzické i psychické stránce velmi vyčerpávající – příslušníci SOS byli ze strany německých spoluobčanů prohlášováni za nepřátele, společně se svými rodinami byli předmětem výhrůžek a útoků. Řada příslušníků z vojenských posil byla kvůli své službě v SOS propuštěna z práce. Ostudně se ke svým zaměstnancům sloužícím v SOS zachovály některé státní úřady (zejména ministerstvo železnic), neboť nebyly ochotny uznat rovno-

„Vlast nedáme“, píše jeden z vojáků během mobilizace. Co si asi myslel tento voják o měsíc později?
Zdroj Wikimedia commons

cennost služby v SOS se službou vojenskou a odmítaly jim proplatit plat za dobu strávenou při obraně země.

Květnová mimořádná opatření byla i přes drobné nedostatky provedena s důkladností a disciplínou, čímž překvapila doslova celý svět. Zároveň byla studenou sprchou pro Němce. Jejich provokativní a povýšené chování nahradily bezradnost a nejistota, řada z nich se rozhodla pro odchod ze země. Léto pak proběhlo v relativním klidu, ovšem s jeho koncem se začaly množit incidenty a nové útoky.

Dne 12. září 1938 Adolf Hitler na sjezdu NSDAP v Norimberku přednesl štvavý projev zaměřený proti Československé republice. Zfanatizovaní Němci žijící v pohraničí poté začali hromadně demonstrovat a otevřeně vystupovat proti československé vládě. Pohraničními oblastmi se začala šířit vlna násilí. Pod taktovkou SdP začali Němci napadat služebny státní moci, docházelo k útokům na Čechy, Židy, německé antifašisty, jejich obchody a byty. Násilnosti byly tak brutální, že při nich bylo zavražděno několik desítek osob. Nad některými oblastmi tak muselo být vyhlášeno stanné právo. Velmi krvavé útoky se udály např. v Habartově, Krajkové, Bublavě, Liptani, Varnsdorfu a Chebu.

V reakci na Hitlerův projev byly okamžitě uvedeny do pohotovosti prapory SOS i armáda, jež aktivovala také opevnění a leteckou hláskou službu v očekávání možného útoku německé armády. Po potlačení povstání byly především v severních a západních Čechách zapojeny i obrněné automobily a tanky. Československé vládě se na chvíli podařilo dostat situaci

pod kontrolu, v té souvislosti 16. září zakázala činnost SdP.

Adolf Hitler proto dal rozkaz k zformování teroristických jednotek Sudetoněmeckého freikorpsu (SFK), které měly podnikat teroristické akce proti československé moci. Němečtí obyvatelé opět začali opouštět Československo, SFK započal s novými a agresivnějšími útoky na československé obránce a opět začala téct krev.

Německým útokům museli opět čelit i občané s antifašistickým smýšlením či obyčejní státní úředníci. Rozhořel se tak ve velkém měřítku nový německý puč. Ten byl v některých oblastech tak vyhrocený, že tam Československo ztratilo jakoukoliv kontrolu a znovu ji obnovilo až po válce v roce 1945. Řada obránců, úředníků či antifašistů, ale také jejich rodinných příslušníků, byla zajata a odvezena k uvěznění do Německa.

Dne 23. září 1938 vláda vyhlásila všeobecnou mobilizaci pro všechny muže do 40 let věku a přijala nezbytná opatření pro možný válečný konflikt. Mobilizace byla československým obyvatelstvem přijata s nadšením. Do služby ke skoro 30 000 příslušníkům SOS nastoupilo 1 128 000 vojáků. Po vyhlášení mobilizace došlo v pohraničních oblastech k hromadnému úprku německého obyvatelstva do Německa, řada vesnic zůstala téměř prázdných. Zmizelo mnoho německých mužů, kteří odmítli nastoupit do čs. armády a přihlašovali se do řad SFK či podobně zaměřených uskupení. Obyvatelstvo české národnosti či loajální Němci se z obav před možnými útoky naopak uchýlovali do vnitrozemí.

Vyhrocených československo-německých vztahů využilo také

Polsko, které se rozhodlo získat Těšínsko. Za tím účelem byly vytvořeny speciální oddíly k podnikání diverzních akcí na československém území.

Vojsko po Mnichovu, smutek, alkohol i sebevraždy

V době plné bojové pohotovosti a očekávání otevřeného válečného konfliktu s nepřítelem, v době, kdy byli českoslovenští obránci odhodláni bojovat do posledního náboje a obětovat i svůj život, byla 30. září 1938 Československu vržena dyka do zad v podobě Mnichovské dohody. Československá republika byla donucena odstoupit pohraničí Německu, vzápětí s územními požadavky přispěchaly Polsko a Maďarsko. Od 1. října pak začalo obsazování československého pohraničí. Kapitulace citelně otřásla morálkou i smýšlením obyvatel. Mnichovský syndrom malosti a beznaděje zasáhl všechny společenské vrstvy napříč celou republikou.

Těžko si lze představit, jak se v těch smutných dnech museli cítit naši vojáci a příslušníci SOS, kteří najednou místo budování obrany ji měli rozebrat a bez boje odejít. V těžké situaci se ocitli velitelé, kteří ač nesouhlasili s kapitulací, museli přinutit své mužstvo k ústupu. Někteří příslušníci se se situací vyrovnávali konzumací alkoholu a výtržnostmi. Zaznamenány jsou dvě desítky případů, kdy se čs. vojáci nedokázali smířit s kapitulací a spáchali sebevraždy.

Nicméně přes všechny tyto excesy jednotky dokázaly uposlechnout rozkaz a ustoupit na nové hranice. Ani to ale nebylo bez problémů. Ustupující obránci museli snášet posměšky, nadávky nebo útoky vítězně naladěného německého obyvatelstva, navíc poslední „sosáci“ mnohdy odcházeli současně s příchodem německých vojsk. Z pohraničí do vnitrozemí kromě toho odešlo více než 250 000 obyvatel. Ti často museli opustit zaměstnání a téměř všechnu majetek a začínat znovu od začátku. Dalších téměř 400 000 v pohraničí zůstalo a muselo snášet německou šikanu.

„Sosáci“ a vojáci postupně zahájili službu na nových, ale nucených hranicích. Situace se postupně zklidňovala, i když až do listo-

padu 1938 proběhlo z německé strany ještě několik ozbrojených útoků (např. Český Krumlov nebo Moravská Chrastová). Začalo období tzv. druhé republiky, která však kvůli nuceným hranicím a Hitlerově hamižnosti byla odsouzena k záhubě.

Někteří to nevzdali!

Když se připomínají události osmatřicátého roku v Československu, často se zmiňují politické a bezpečnostní souvislosti, opomíjí se ale osudy těch, kteří se zbraní v ruce bránili svou vlast před teroristickými výpady a byli pro svou milovanou zemi ochotni položit i své životy. Na tomto místě je důležité připomenout i řadu československých občanů německé národnosti, kteří odmítali nacistickou ideologii i separatistické tendence ostatních Němců a byli po celou dobu loajální k Československé republice.

Tvrzení, že československé pohraničí bylo vydáno hitlerovskému Německu a dalším nepřátelům „bez jediného výstřelu“, není v žádném případě pravda! Bez výstřelu se možná vzdali prezident, vláda nebo politici, ale v pohraničí sváděli příslušníci československých ozbrojených složek krvavé boje. První výstřely zazněly již v noci 20. května 1938 v západních Čechách, poslední byly vypáleny 17. března 1939 na Podkarpatské Rusi. Po celou tu dobu byl československý stát bráněn před vnější i vnitřní agresí.

Přestože byla Československá republika oficiálně v mírovém stavu se všemi svými sousedy, v bojích s Německem, Polskem a Maďarskem padlo při pokusech ovládnout československé pohraničí v období od května 1938 do března 1939 více jak 450 našich občanů, několik dalších stovek jich bylo raněno (často s doživotními následky), přes dva tisíce padlo do zajetí. Počty obětí bohužel nejsou úplné, soupis se stále ještě rozšiřuje o další a další jména. Odhodlání, s jakým českoslovenští občané a příslušníci finanční stráže, četnictva, policie nebo armády byli ochotni bránit svou milovanou vlast, si zaslouží náš respekt a úctu. Čest jejich památce!

LADISLAV HAVELKA
(ČASOPIS DEMOKRATICKÝ STŘED, ZÁŘÍ 2013)

Nacisté na Ukrajině?

Deník New York Times uveřejnil rozhovor s ukrajinským nacionalistou pod přezdívkou Svarog. V článku se píše, že na Ukrajině je mnoho nacistů, kteří šikanují obyčejné lidi. Dle Svaroga byli obtěžováni učitelé a zařazováni na spe-

ciální seznamy, v sociálních sítích bylo vyhrožováno běžným hasičům a zaměstnancům místních úřadů. Svarog také uvedl, že osobně trénoval s „Pravým sektorem“ a bojovníky z nacionalistického praporu „Azov“. **nytimes.com**

SLOVANSKÁ VZÁJEMNOST č. 268/2022, cena 10 Kč.
Zakladatel: prof. Ing. Břetislav Chvála, DrSc.
Vydavatel: Slovanský výbor ČR.
Redakční radu řídí: Docent RNDr. Jan Minář, Dr.Sc.
Členové rady: Miroslav Havlík, Eva Holečková, Jan Jelínek, Čeněk Milan Kadlec a Nataša Weberová.
Distribuci vede Alena Grospičková.
Na Slovanském výboru jsou úřední hodiny ve čtvrtek od 10 do 15 hodin.
Redakce a administrace: Slovanský výbor ČR, Politických vězňů 9, 110 21 Praha 1, III. patro, kabinet č. 147, tel. 607 715 152.
internetová adresa: www.slovanskyvyborcr.cz (jejím redaktorem je Miroslav Havlík).
Adresa e-mail: slovanvyborcr@volny.cz.
Příspěvky zaslané redakci nemusí vždy vyjadřovat její stanovisko.
Redakce si vyhrazuje právo úpravy příspěvku. Úzávěrka čísla dne 19. 9. 2022.
Časopis registrován na MK ČR pod reg. č. 8038.ISSN-1212-3315.